

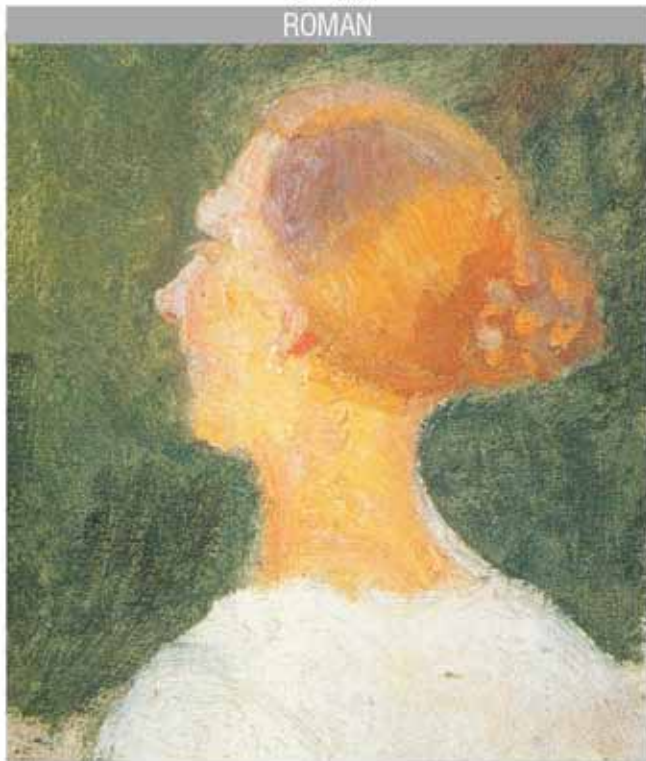
1920 NOBEL EDEBİYAT ÖDÜLÜ

KNUT HAMSUN

ROSA

ROMAN

TÜRKÇESİ
BEHÇET NECATİGİL

Knut Hamsun
ROSA

1920 NOBEL EDEBİYAT ÖDÜLÜ

Can Yayınları: 1834

Rosa, Knut Hamsun

© Gyldendal Norsk Forlag AS, 1908

© Can Sanat Yayınları Ltd. Şti., 2009

Bu eserin Türkçe yayın hakları Onk Ajans Ltd. ve Gyldendal Agency aracılığıyla alınmıştır.

1. basım: Eylül 2009

2. basım: Kasım 2009

Bu kitabın 2. baskısı 1000 adet yapılmıştır.

Yayına hazırlayan: Şebnem Sunar

Kapak tasarımı: Erkal Yavi

Kapak düzeni: Semih Özcan

Dizgi: Gelengül Çakır

Düzeltili: Fulya Tükel

Kapak baskı: Çetin Ofset

İç baskı ve cilt: Şefik Matbaası

ISBN 978-975-07-1091-9

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM, DAĞITIM, TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.

Hayriye Caddesi No. 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 - 252 59 88 - 252 59 89 Fax: 252 72 33

<http://www.canyayinlari.com>

e-posta: yayinevi@canyayinlari.com

Knut Hamsun
ROSA

1920 NOBEL EDEBİYAT ÖDÜLÜ

ROMAN

Türkçesi
BEHÇET NECATİGİL

CAN YAYINLARI

Knut Hamsun, 1859'da Norveç'te doğdu. Asıl adı Knut Peder- sen'dir. Yazarlıkta kullandığı Hamsun adını, babasının 1863'te yerleştiği Hamsund Köyü'nden aldı. Çocukluğu ve gençliği kırsal bölgede geçti. Hemen hemen hiç resmî eğitim görmedi. Genç yaşta çeşitli işlerde çalışmaya, bir yandan da yazmaya başladı. 1890'da yayımladığı ilk romanı *Açlık*'ın büyük başarı elde etmesinden sonra, hayatını yazarlıkla kazanmaya başladı. Hamsun, *Göçebe* adlı romanıyla 1920'de Nobel Edebiyat Ödü- lü'nü aldı. 1930'larda ülkesindeki faşist partiye katıldı. 2. Dünya Savaşı'nda Norveç'in işgali sırasında Almanları destek- ledi. Savaştan sonra bu nedenle tutuklandı, ancak ileri yaşı dolayısıyla yalnızca para cezasına çarptırıldı. Hamsun'un yalın ve çocuksu üslubu incelikle örülmüş bir düzyazı şiirini andırır. Yapıtlarında Rus yazarlarının, özellikle de Dostoyevski'nin ruhsal yaklaşımı ile Amerikan edebiyatının etkilerini taşıyan kara mizahı birleştirmiştir. Romanlarındaki neşeli hava, in- sanın çevresini saran boşluğu gizlemekten uzaktır. 20. yüz- yıl başında gelişen yeni-romantizmin edebiyattaki öncüsü olmuş ve romanı aşırı bir doğalcılığa kaymaktan kurtarmıştır. Yapıtları ancak ölümünden sonra ilgi görmüştür. *Göçebe*, *Viktorya*, *Pan*, *Hüzünlü Havalar*, *İstanbul'da İki İskandinav Seyyah*, *Son Mutluluk* başlıca yapıtlarıdır. Hamsun 1952'de Norveç'te öldü.

Behçet Necatigil, 1916'da İstanbul'da doğdu. İstanbul Yük- sek Öğretmen Okulu'nu bitirdikten sonra 1940-72 yılları ara- sında öğretmenlik yaptı. Çağdaş Türk Edebiyatı'nın en seç- kin şairlerinden biri olan Necatigil'in 1945'ten başlayarak ya- yımlanan şiir kitapları arasında *Eski Toprak*, 1957 Yeditepe Şiir Armağanı'na; *Yaz Dönemi*, 1964 Türk Dil Kurumu Şiir Ödülü'ne değer görüldü. Radyo oyunları da yazan Necati- gil, *Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü* ile *Edebiyatımızda Eser- ler Sözlüğü*'nü hazırladı. Almanca'dan çeviriler yaptı; seki- zi Knut Hamsun'dan olmak üzere otuza yakın kitap çevirdi. 1979'da İstanbul'da öldü.

1

18** kışında Rönneberg'in balıkçı motorlarından biriyle Aalesund'dan Lofot Adaları'na gittim. Yolculuk ucu ucuna dört hafta sürdü; Skroven'de motordan ayrıldım, yoluma devam için bir fırsat kollamaya başladım. Paskalya'ya doğru, bir alamana kayığı, Saltenland'a geçiyordu; bu yol beni tam hedefime ulaştırmazdı, ama yine de ona bindim. Bu yolculuğa bir tanıdık, bir arkadaş yüzünden çıkmıştım, o taraflarda oturuyordu, adı Munken Vendt'ti; birlikte uzun bir gezi yapmayı kararlaştırmıştık. On beş sene oluyor; bir insan ömrünün yarısı.

Güzel bir gündü, Çarşamba, 16 Nisan, Sirilund bucağına geldim. Büyük tüccar Mack yaşıyordu orada. Mack'tan başka, o babacan Benoni Hartvigsen'in de yeri vardı orası. Hartvigsen zengindi, herkese yardım ediyordu. Binaları, deniz tekneleri ve işletmeleriyle Sirilund'un yarısı Mack'ındı, yarısı Hartvigsen'in. Alamana kayığındaki adamlar, "Mack veya Hartvigsen... hangisini isterseniz ona gidin!" demişlerdi bana.

Çiftliğe yukarı yürüdüm, sağa sola bakındım, uğramadan geçip gitmeye karar verdim; yaşlı Mack'ın konağı öylesine büyük ve kibardı çünkü. Mack'a gitmeyip öğleüstü Benoni Hartvigsen'in evine gittim ve kendimi tanıttım. Anlı şanlı bir bey değildim, elimde

tüfek, torbamda birkaç basit çamaşır vardı; bu yüzden utana sıkıla, Sirilund konağının hizmetkârlar odasında bir süre barınabilmem için ondan yardım rica ettim.

“Bakarız çaresine!” diye cevap verdi Hartvigsen. “Nerden geliyorsun?”

“Günaydın. Yukarlara, Utvaer’e ve Os’a gideceğim. Adım Parelius; öğrenciyim. Boyadan, resimden anlarım, yapılacak bir işiniz varsa eğer...”

“Şu halde okumuş bir adamsınız.”

“Evet. Kaçak falan değilim. Bu taraflarda bir arkadaşım la buluşacağım. Okul arkadaşımdır, ikimiz de avcımız. Bir geziye çıkalım dedik.”

“Buyurun, oturun!” dedi Hartvigsen, bir iskemle uzattı.

Başka şeylerin yanı sıra, bir de piyano vardı odada; fakat gidip de hemen el atmaya kalkmadım; ama ne sorduysa bir bir açıkladım Hartvigsen’e; o da bana yiyecek içecek çıkardı. Büyük yakınlık gösterdi, beni Sirilund’a, konağın hizmetkârlar odasına göndereceğine, evinde barındırmak istedi.

“Bende kalabilir, çeşitli işlerde bana yardım edebilirsiniz!” dedi. “Evlü misiniz?” diye sordu, gülümsedi Hartvigsen.

“Hayır. Henüz yirmi iki yaşındayım. O kadar büyümedim daha.”

“Sevgiliniz falan da yok galiba?”

“Yok.”

Sonunda şöyle dedi Hartvigsen:

“Çok şey bildiğinize göre evimi, kayıkhanemi, uzun lafın kısası bütün binalarımı süsler, boyar, birkaç resim de yapabilirsiniz bana.”

Gülümsedim, konuşmasındaki tuhaflık biraz şaşırtmıştı beni; demin ona resimden, boyadan anladığını söylemişim çünkü.

“Evimde öyle çok eşya var ki!” dedi. “Evimin dışında da güvercinlerim uçuşuyor. Gördüklerinizin hepsi benimdir, fakat hiç tablom yok; hayır, hiç yok!”

Bu sözlere karşılık, elimden gelen her şeyi, istediği her resmi yapacağımı söyledim.

Hartvigsen ambarlara gidip de beni kendi halime bırakınca, içimden bir kuvvet yalnızlıklara çekti beni. Bütün kapılar açıktı önümde: İstedğim yere gidiyor, bir süre sundurmalarda oturuyordum; Tanrı'ya karşı şükran ve minnetle doluydu ruhum; çünkü işte dünyaya açılmış, şimdiye kadar hep iyi insanlarla karşılaşmıştım.

Yortu günlerinden sonra Hartvigsen'in evine, sundurmalarına resimler yapmaya, yaptıklarımı boyamaya başladım. Tüccar Mack'ı, o büyük adamı ilk defa tablolar için gerekli şeyleri almaya, mağazaya gittiğimde gördüm. Genç değildi artık, fakat sert ve kesindi davranışları; sonra baştan başa bir kibarlık, bir yücelik vardı halinde. Gömleği pahalı bir pırlanta iğneyle, saat kösteği altınlarla süslüydü. Kaçak falan olmadığını, uzun bir geziye çıkmak niyetinde bir öğrenci olduğunu öğrenince enikonu takdir etti beni.

Tablolar ilerledikçe Hartvigsen yaptıklarına daha da seviniyor, binaları canlandırdığımı söyleyerek beni övüyordu. Arkadaşım Munken Vendt'e bir mektup yazdım: "Yolu şaşırılmış değilim, fakat burada iyi kalpli kimselere rastladım, bırakmıyorlar beni," diye yazdım.

"Sonbahardan önce gelemem, diye yazın!" dedi Hartvigsen. "Yaz boyunca çok işim düşecek size. Tekneler Lofot Adaları'ndan dönünce onlar da boyansın isterim. Öncelikle de, Bergen'e götürdüğüm *Funtus* çektirisinin boyanmasını!" dedi. Orada bu kadar uzun kalışım göze de batmıyordu zaten; hep bir sürü insan geliyor, hemen gidense pek çıkmıyordu. İki hafta sonra Sirilund'a bir kopçacı gelmişti. Büyük küçük herkese yığınla kopça yaptığı halde kalkıp gitmiyor, Sirilund'da kalıyordu. İşte ancak küçük küçük çengelleri eğip bükerek kopça yapmaktı bütün bildiği. Hayvan ve kuş seslerini taklitte yamandı fakat. Ağzına minik bir alet

gizliyor, ötüşlerin kendinden çıktığını sezdirmeden, küçük kuşlarla dolu bir orman gibi şakıyordu. Tuhaf bir adamdı doğrusu; avludan geçtikçe Mack bile durup onu dinliyordu. Sonunda Mack, ona değirmende bir iş buldu; Kopçacı da hep el altında, Sirilund'un bir özelliği olarak, Sirilund'da kaldı.

2

Hartvigsen'in evine yerleşmemden epey sonra bir gün mağaza yolunda Mack'ı tanımadığım bir hanımla gördüm. Mavi tilki bir kürk vardı hanımın üzerinde. Fakat sarınmamıştı kürke, önü açıktı, soğuklar geçmişti çünkü. Çoktandır genç, kibar hanım gördüğüm yoktu. Selam verip temiz yüzüne bakınca, "Allah bağışlasın!" dedim içimden. Yirmisini bir hayli geçmişe benziyordu, uzun boyluydu, saçları kumraldı, dudakları kahverengi. Bir kız kardeş gibi baktı bana, alnında masure bir ifade.

Yürürken onu düşündüm, sonradan bu karşılaşmayı kendisine anlatınca, "Rosa'dır," dedi hemen Hartvigsen. "Güzel miydi?"

"Evet."

"Rosa'dır. Demek gelmiş yine."

Merak etmiş görünmek istemedim. "Evet, güzeldi," dedim sadece. "Buralıya benzemiyordu."

Hartvigsen cevap verdi: "Yok, buralı değildir. Komşu köyden. Mack'ı ziyarete gelmiştir."

Hartvigsen'in evindeki yaşlı hizmetçi, Rosa hakkında bana, sonradan bazı başka şeyler daha söyledi: Komşu köyün rahibinin kızımıymış, evlenmiş, kısa sürmüş evliliği, şimdi yalnızmış, kocası güneye gitmiş, bir zamanlar Hartvigsen'le nişanlıymışlar, tam düğüne gelmiş sıra, birden başkasıyla evlenivermiş. Pek tuhaf

olmuş bu.

Hartvigsen'in birkaç gündür daha iyi giyindiğini, her haliyle kibar görünmek istediğini fark etmiştim. "Rosa gelmiş diye duydum," dedi bir ara hizmetçiye.

Beraber Sirilund'a gittik, aslında ikimizin de yapacağı işi yoktu orda. Hartvigsen, "Mağazadan alınacak bir şeyiniz yok mu?" demişti.

"Hayır. Şey... biraz küçük çivi, raptiye."

Aradığımız kişi, mağazada yoktu. Çivileri almıştım ki, Hartvigsen yeniden, "Raptiyeler resimler için mi lazım?" diye sordu.

"Evet, çerçeveler için."

"Çerçevelere belki başka şeyler de lazımdır. Acele etmeyin, düşünün!"

Onun bunu sırf biraz daha oyalanmak için söylediğini anlamıştım.

Birkaç şey daha geldi aklıma, istedim; Hartvigsen bekliyor, arada bir kapıya bakıyordu. Derken bıraktı beni; yazıhaneye gitti. Bütün bu mallara ortaktı, üstelik çok da zengin. Bu yüzden, kapıyı vurmadan girdi yazıhaneye; elbette bunu yapsa yapsa o yapardı.

Ben tezgâh başında bekleyedurayım, aradığımız çıkageldi. Hartvigsen'in geldiğini görmüştü ve onunla konuşmak istiyordu anlaşılın. Mağazadan içeri girerken dikkatle baktı bana; yanaklarımın yandığını hissettim. Hemen tezgâhın arkasına geçti, duvardaki raflarda bir şeyler aramaya başladı. Uzun boylu, endamlı, alımlıydı, eşyalara değen elleri narin. Genç bir anne gibiydi her haliyle.

"Hartvigsen yazıhaneden çıksa!" diye düşündüm. Çok geçmeden de çıktı. Rosa'ya selam verdi. "Günaydın!" dedi Rosa da ona. Vaktiyle nişanlı olmalarına rağmen, aralarında öyle fazla gerginlik görülüyordu; hayır, Rosa pek sakin uzattı elini, kızarıp bozarmadı öyle; Hartvigsen'le karşılaşmış olmaktan sıkılmışa falan da benzemiyordu.

"Buralarda mısınız?" dedi Hartvigsen.

“Evet!” cevabını verdi Rosa.

Raflara döndü, bir şeyler aramaya devam etti Rosa. Bir sessizlik oldu. Derken Hartvigsen’e bakmadan, “Eşyalarınızı kendim için karıştırmıyorum,” dedi Rosa. “Ev için.”

“O da ne demek?”

“Hani eski günlerdeki gibi, tezgâhın arkasına geçtim de... Fakat çalmam bir şey.”

“Alay ediyorsunuz!” dedi Hartvigsen, gücenmiş. Hartvigsen’in yerinde ben olsaydım daha fazla duramazdım, diye düşündüm. Hartvigsen duruyordu. Anlaşılan, ruhunda bir şeyler oluyordu ki, kendini toplayıp gidemiyordu. Ne diye tezgâhın gerisine geçmiyor, ona aradığı şeyleri hemen bulup çıkarmak teklifinde bulunmuyordu? Bu malların hepsi onun değil miydi? Tezgâhın önünde, benimle birlikte, bir müşteri gibi duruyordu. Ah ah, tezgâhtarlar, Steen ile Martin, o varken ancak fısıltıyla konuşabilirlerdi. Öylesine zengindi Hartvigsen, üstelik de efendileri.

“Yabancı bir öğrenciyle beraberiz,” dedi Hartvigsen, Rosa’ya. “Gelse de bize biraz piyano çalsa, diyor sizin için. Öyle ya, piyanom var nasıl olsa; durup duruyor.”

“Yabancıların önünde çalamam,” dedi Rosa, başını salladı.

Bir süre bekledi Hartvigsen, sonra, “Yok, hayır, öylesine sordum sadece,” dedi, bana döndü: “Eh, bitti mi işiniz?”

“Evet.”

“Sahiden çalamam,” dedi Rosa, birdenbire. “Ama isterseniz... salona çıkalım!”

Üçümüz yukarı, Mack’ın odasına çıktık. Yeni, kıymetli bir piyano vardı orada. Ve Rosa piyano çaldı. Nobranca davranmıştı ya, bunu tamir etmek istiyordu, elinden geleni yaptı. Çalmasını bitirince, “İşte bütün bildiğim!” dedi.

Hartvigsen uzun zaman oturdu, gitmek istemiyor-

du. Mack girdi içeri, pek sevinmişti, iltifatlar etti, yakınlık gösterdi; pasta, içki çıkardı bize. Bana salonu gezdirdi; tabloları, pek hoş gravürleri gösterdi. Biz dolaşaduralım, Hartvigsen ile Rosa oturmuş, konuşuyorlardı; benim henüz bilmediğim çeşitli şeylerdi konuştukları. Bir çocuktan, Martha adında küçük bir kızdan bahsediyorlardı, Tezgâhtar Steen'in kızıdan. Rosa razı olursa, Hartvigsen kızı yanına almak istiyordu.

“Hayır, olmaz!” cevabını verdi Rosa.

“İyi düşün!” dedi Mack birdenbire Rosa’ya.

Rosa ağlamaya başladı. “Nedir sizin benden istediğiniz?” dedi.

Hartvigsen üzülmüştü, Rosa’yı inandırmaya çalıştı:

“Çocuğa reverans yapmasını öğrettiniz. Başka niyetle söylemedim. Onu öyle güzel terbiye ettiniz ki, ben de yanına alayım dedim. Ağlamayın bunun için!”

“Peki, alın çocuğu; sevap işlemiş olursunuz. Fakat ben gelemem size!” dedi Rosa sesini yükselterek.

Uzun uzun düşündü Hartvigsen. “Siz olmazsanız, alamam çocuğu!” dedi.

“Tabii!” dedi Mack da.

Rosa, olmaz anlamında elini salladı, çıktı gitti salondan.

3

Lofot Adaları’na gidenler, tekneler, kayıklar peş peşe yerlerine dönmeye başladılar. Koydan doğru seslenmeler, şarkılar duyuluyordu; güneş parlıyordu, bahar gelmişti, Hartvigsen gün boyu derin düşüncelere dalmış, ortalarda dolaşıyordu. Fakat taşıtlar gelince balıktan göz açamaz oldu, feraha çıktı. Rosa’yı görmüyordum.

Fener bekçisini tanımakla acayip bir adam tanımış

oldum. Schöning'di adı; eskiden gemi kaptanıymış. Bir ikindiüstü rastladım ona; kayalıklarda geziniyor, kumsaldaki kuşlara bakıyordum. Bir taşa oturmuştu, hiçbir şey yapmıyordu. Ben yaklaşırken gözlerini ayırmadı benden; bir yabancıydım çünkü. Ben de ona baktım.

“Nereye böyle?” diye sordu.

“Kuşlara bakıyorum,” diye cevap verdim. “Yasak mı?”

Karşılık vermedi; geçip gittim.

Dönüp geldiğimde hâlâ aynı taşın üzerinde oturuyordu.

“Yuvalarını yaparlarken kuşları tedirgin etmek doğru değil!” dedi. “Ne diye dolaşıyorsunuz burarlarda?”

Ben de ona sordum:

“Siz ne diye oturuyorsunuz burada?”

“Hoo, delikanlı!” dedi, avucunu yukarı kaldırdı. “Niye mi oturuyorum? Oturmuş, ömrüme ayak uyduruyorum. Yaa, budur benim yaptığım.”

Gülümsemiş olacağım ki, solgun, sırtkan, o da gülümsedi, devam etti:

“Bugün dedim ki kendime: Bak işte, kendi hayatının komedisinde bir rol oynamaya başlıyorsun. Pekâlâ, diye cevap verdim kendime. Sonra da geldim, buraya oturdum.”

Acayip bir adamdı böyle; fener bekçisini tanıımıyordum; benimle dalga geçiyor, diye düşündüm.

“Benoni Hartvigsen'in yanında kalan genç siz misiniz?” diye sordu.

“Evet.”

“Ona benden selam götürmeyin!”

“Dargın mısınız?”

“Evet. Ayaklarımızın altındaki şu muazzam servet onundu eskiden. Siz şu anda bir milyon tutarında gümüşe basmaktasınız; onundu bu. Sonra hepsini sattı, bir hiç oldu çıktı.”

“Hartvigsen zengin değil mi?”

“Değil. Düzgünce elbiseler satın alacak olsa, artan parasıyla ancak bulgur pişirebilir kendine.”

“Bu hazineyi bulan, fakat çok az bir paraya almak da istemeyen, siz olmuşsunuz, doğru mu?” diye sordum.

“Hazineyi ne yapayım ben?” diye karşılık verdi fener bekçisi. “İki kızımı güzelce evlendirdim; oğlum Einar ölmek üzere. Karımla bana gelince; şimdiye kadar yediğimizden fazlasını yiyemeyiz. Herhalde çok aptalım, sizce?”

“Yoo, hayır! Aklımın erdiğinden daha akıllısınız şüphesiz!”

“Çok doğru!” dedi fener bekçisi. “Şu da var: Hayata bir kadınımış gibi davranmak lazım. Hayata karşı ki-bar olmak, onun kendiliğinden gelmesini beklemek gerekmez mi? Alçakgönüllü olmalı, hiçbir hazineye dokunmamalıyız!”

Koydan içeri posta vapuru giriyordu; birçok kim-
senin iskelede toplanmış olduğunu gördüm; Sirilund’a,
ambarlara bayraklar da asılmıştı. Gemide bir Alman
müzik topluluğu bir parça çalıyor, pirinç borular güneş-
te parlıyordu. Mack’ı, Mack’ın evindeki kâhya kadını,
Hartvigsen’i, Rosa’yı iskelede gördüm. Fakat ne onlar
kimseye el sallıyor ne de vapurdan el sallayan oluyordu.

“Bu bayraklar niçin çekilmiş?” diye sordum bekçi-
ye.

“Sizin için, benim için... ne bileyim?” diye karşılardı, kayıtsız. Fakat gözlerinin, burun deliklerinin ışıltı-
yan borulara ve müziğe doğru açıldığını gördüm. Ben
giderken o kendi âlemine dalmış, oturuyordu. Sorula-
rımdan, hatta benden bıkmıştı besbelli. Tanrım, haya-
ta ne kadar da yenik düşmüş, diye düşündüm. İki kez
arkama döndüm: Gri mintanı içinde kuruyakalmış; ba-
şında, bütün kenarları sarkık, delik deşik bir şapka, hiç
kıpırdamadan öylece oturuyordu.

Aşağıya, ambarlardan yana yürüdüm; vapurdan

Mack'ın kızı Edvarda'nın çıkacağını öğrendim. Finlandiyalı bir baronla evliymiş, kışın dul kalmış, iki çocuğu varmış.

Şimdi Rosa, mendilini sallamaya başlamıştı; gemiden de bir hanım ona el sallıyordu. Mack el mel sallamadı, fakat endişe ediyordu, sandaldaki adamlara seslendi: "Barones ile çocuklar, dikkat edin de, kaza falan olmadan çıksınlar karaya!"

Durmuş, bakarken şuna şaşıyordum: Rosa, Hartvigsen'le nişanlanmış, fakat bir başkasıyla evlenivermişti. Boylu poslu, güçlü kuvvetli bir adamdı Hartvigsen; anlayışlı, babacan bir ifade vardı yüzünde; hem de zengindi, dara düşmüşlerin yardımına koşuyordu; karakterine hiçbir bahane bulunamazdı. Böyleydi de, Rosa nesini beğenmemişti? Şakakları ağarmaya başlamıştı biraz; fakat öyle gürdü ki saçları... Güldükçe iri, sarı dişleri görünüyordu, hepsi sapasağlam! Rosa, herhalde başkalarının bilmediği bir gizli nedenle istemişti onu.

Barones, iki küçük kızıyla karaya çıktı. Uzun boylu, fidan gibiydi; yüzünde kalın bir tül vardı. Selamlarırken tülünü kaldırmadı, öpmemi babasını; ikisinde de bir sevinç belirtisi görülüyordu. Fakat Rosa ile konuşmaya başlayınca canlandı barones; sesinde güzel bir kadife yumuşaklığı vardı.

Sandala vapurdan yabancı bir bey de binmişti. Karaya çıktığında aşırı sarhoştu, gözleri dünyayı görmüyordu adeta. Mack da Hartvigsen de ona selam verdiler. Adam ne başını eğdi ne de elini kasketine götürdü. Duydum ki, bir İngilizmiş, Sir Hugh Trevelyan'mış adı. Her yıl gelir, komşu köydeki dereye somonbalığı avlamış. Büyük bir para karşılığı, Hartvigsen gümüş kayalıkları bu beye satmış. Adam, eşyalarını taşıyacak birisini buldu, iskeleden ayrıldı. Yabancı olduğum, saygısızca sokulmuş olmak istemediğim için epey uzaktaydım ben; fakat az sonra Mack ve yanındakiler, çiftliğe

yukarı yürürlerken kafilenin sonuna ben de katıldım. Hartvigsen evinden tarafa sapıyordu ki, barones durdurdu onu, birkaç saniye konuştu onunla. Bu vesileyle eldivenini çıkardı, bana da uzattı elini: Dokunuşu bir tuhaf, yumuşak, ince uzun bir eldi bu.

Akşam geç vakit, baronesin iki küçük kızı, aşağıda kumsaldaydılar. Ellerini dizlerine dayamışlar, kumlarda bir şeyi seyre dalmışlardı. Sağlıklı, canlı çocuklardı; ama çok miyoptu ikisi de; yerdeki şeyleri eğilmeden göremiyorlardı. Ölü bir denizyıldızıydı seyrettikleri. Daha önce hiç görmedikleri bu acayip hayvan üzerine onlara bir şeyler anlattım. Onlarla kayalıklara gittim, çeşitli kuşların adlarını söyledim, kumsaldaki yosunları ve algleri gösterdim onlara; hepsi de yeni şeylerdi onlar için.

4

Ressamlığım sona ermişti, ama Hartvigsen bırakmadı. “Sen varken ev şenleniyor!” diyordu. Tablo tam zevkince olmuştu: Ev, sundurma, güvercinlik, hepsi vardı resimde. “Fakat bu bir yaz manzarası ise, yeşil bir fon yapmalısın tabloya!” diyordu Hartvigsen. “Mor dumanlar içinde ta dağlara uzanmalı köyün ormanları.” Sonunda havanın soğuk rengini, hatta binaların rengini değiştirmem gerekti. “Şimdi de çektiriye resimleyin!” diyordu Hartvigsen.

Bir sandala binip çektiriye gidiyorum. Aydınlık bir gün; kayıklar, tekneler hepsi orada; tayfalar balıkları yıkayıp yıkayıp kayalardaki kurutma yerlerine seriyorlar diziler halinde. Yabancı İngiliz, Sir Hugh Trevelyan kıyıda duruyor, oltasına yaslanmış, yıkama işini seyrediyor. Bana onun geçen yıl, iki gün yine böyle dikilip durduğunu anlatıyorlar. Bakışları insan kalabalığı için-

de belli bir kimseye çevrili değil; yıkanan balıklardan başkasını gördüğü yok; ara sıra herkesin gözü önünde yol heybesinden bir şişe çıkarıyor, bolca birkaç yudum alıyor, sonra yine balıklara dikeyiyor gözlerini.

Sandalımda oturuyor, elimde kurşunkalem, orada yükünü boşaltmakta olan çektirinin, beş çift kürekli mavnaların resmini yapıyorum. Hoş bir çalışma; yaptıklarım iyi de olduğu için kendimi mutlu hissediyorum. Sabahleyin mağazaya uğramış, oradan pek içten duygularla ayrılmıştım; ferahlığı uzun zaman sürdü bunun. Rosa bu olayı hemen unutmuştur, fakat ben hafızama yerleştirdim: Kapıyı açmış, girmesi için açık tutmuştum. Rosa yüzüme bakmış, teşekkür etmişti; hepsi buydu işte.

Hepsi buydu işte. Kaç yıl oluyor; yarı insan ömrü.

Derin ve çil çil uzanıyor koy; üstünde en ufak bir kıpırtı yok. Fakat çektiriden, fazla tuzlanmış iki balık atıldı mı, mavnalar biraz daha denize giriyor, bu yüzden suda zarif halkalar genişliyordu. Bu ince çizgilerin resmini yapabilseydim; sonra uçan denizkuşlarının suya düşürdükleri gölgelerin resmini yapabilseydim! Bir soluk bırakışın yarattığı gölgeler gibiydi bunlar; kadifeye hohlamak gibi. Koyun ta içerlerinde bir karabatak yükseliyor, suya değercesine bütün adaları geçip açık denize çıkıyor. Sanki titrek bir R bırakıyor geride. Uzun, katı boynu çelikten adeta, mermiye benziyor. Kuşun kaybolduğu yerde, işte bir yunus balığı yuvarlanıyor suyun üstünde; kalın kadifede takla atar gibi. Güzel bütün bunlar.

Baronesin çocukları kumsalda durmuş, bana sesleniyorlar. Karaya kürek çekiyor, onları alıyorum. Beni görmemişler, fakat uzakta, koyda olduğumu birisinden duymuşlardı. Onlara ismimi söylemiştim, işte ismimle çağırılmışlardı beni. Miyop gözleriyle, yaptığım resme baktılar. Büyüğü, “Şehir resmi yapmasını biliyorum ben!” dedi; beş yaşındaki küçüğün, alışık olmadığı

sandal sallantısından uykusu geldi; sandalın başucuna ceketimi serdim, üstüne yatırdım çocuğu; gözlerine baka baka ninni söyledim ona, uyudu. Benim de küçük bir kız kardeşim vardı bir zamanlar.

Sonra küçük abla ile ben, sohbeteye koyulduk. Arada İsveççe bir kelime söylüyor, isterse hep İsveççe konuşuyor, ama bunun dışında annesinin dilini kullanıyordu. Bana annesinin kendisine her Paskalya'da sabahları güneşi sarı ipek bir tül gerisinden seyrettirdiğini anlattı. İsa'nın dirilişine sevinerek güler, oynar, dans edermiş güneş. "Acaba güneş burada da öyle oynar, dans eder mi?" diye sordu.

Küçük, uyuyordu.

Epey sonra, sandalimde çocuklar, küreklere asılıyor, karaya dönüyorum. Yolda abla, uyuyan kardeşini uyandırıyor, "Kalk artık, Tonna!" diyor. Derken uyanıyor Tonna, bir süre daha yatıyor, nerede olduğunu kestiremiyor; haline gülen ablasına huysuzlanıyor biraz; surat asıyor, ama hemen peşinden dimdik kalkıveriyor ayağa; tutmak zorunda kalıyorum. Ceketimi alıyorum. Barones kumsalda, bize sesleniyor; Tonna'cık, Alina'cık sandal sefasından memnun, annelerine sevinçlerini anlatıyorlar. Fakat uyuduğu söylensin istemiyor Tonna.

Rosa da kıyıda; az sonra Hartvigsen geliyor, balıkların serildiği kayalara gitmek istiyor. Daracık yerde epey kalabalık olduk şimdi. Çocuklara denizyıldızını, kuşları anlattığım için barones teşekkür ediyor bana; sonra Hartvigsen'e dönüyor, artık hep onunla konuşuyor; Rosa durmuş, dinliyor. Derken bana karşı nezaketinden, yaptığım resmi görmek istiyor. Resme bakarken ben onun yalnızca baronesle Hartvigsen'in konuşmasına kulak vermekte olduğunu anlıyorum.

"Burada çok değişiklik olmuş!" diyordu barones. "Ben vaktiyle size âşıktım, Hartvigsen!" diyordu. "Otu-zumu geçeli hanidir... bir sürü kızım var!" diyordu... Beyaz bir elbise giymişti, daha da uzun boylu duruyor-

du, fıdan gibiydi bu elbiseyle. Ayaklarının duruşunu değiştirmeden gövdesini sağa sola döndürüyor. Yüzü güzel değil; ufak, karanlık bir yüz; üst dudağının üzerinde bir karartı var sonra; fakat zarıftı başı. Őapkasını çıkardı.

“Bir sürü kızınız mı var?” Gülüyor Hartvigsen.
“Topu topu iki tane!”

“İki pek çok,” diyor barones.

Hartvigsen yavaş adamdır, babacandır, tekrarlıyor:

“Topu topu iki tane... bugüne kadar. Ha ha! Böyle kalmaz; çoğalır bakarsınız!”

Barones gülüyor:

“Benden çok Şey bekliyorsunuz; bu ne iltifat!”

Rosa'nın kaşları çatılıyor ve ben bir Şey sormuş olmak için soruyorum:

“Resmi renkli yapmasam daha iyi galiba. Boyamayı beceremiyorum. Böyle mi bırakayım dersiniz?”

Rosa, dalgın, “Evet, bakın, ben de aynı fikirdeyim!” cevabını veriyor; yine baronesin söylediklerini dinliyor.

Baronesin sözlerinden ben işte bunları yazdım buraya. Ah, ama o ufak tefek, hoş birçok Şey daha söyledi. Ben belki onun günahına giriyor, bağlantılarından koparıp alıyorum bu sözleri. Acizdi, çaresizdi barones; acele bir Şey söyleyip de söylediği yakışık almadı mı, Őařkın, ürkek, gülümsüyordu. Ne durumu iyiydi ne de kendisi; bedbaht biriydi işte! Öyle esnekti ki vücudu; kıvrılıp bükülüyor, ellerini katlıyor, başında kenetliyor, o zaman kolları bir kapıya benziyor, o zaman barones bu kapıda durmuş da dışarıda biriyle konuşuyormuş gibi oluyordu. Çok hoştu bu.

Hartvigsen'i barones şerefine düzenlenen bir toplantıya çağırıldılar. Haberci, benim de gelmemi istediklerini söyledi. Yanımda toplantılarda giymeye elbisem olmadığını bildiğim halde, uzak kalmak istemedim. Hartvigsen, üstümdekilerin pekâlâ yeteceğini söylüyordu, fakat ben bunu ondan daha iyi biliyordum. Baba evinde öğrenmiştim bu işleri.

Hartvigsen, barones şerefine alabildiğine şıklaşmak istedi. Vaktiyle düğünü için Bergen'den bir frak almıştı; ilk defa giyiyordu bu frakı; ama hiç yakışmamıştı. Belki özellikle de şimdi giymemeliydi bunu; Rosa tanırdı belki. Fakat Hartvigsen aldırılmaz görünüyordu.

Bana da güzel elbiseler teklif etti, ama çok boldu hepsi; ondan daha zayıftım çünkü. Bu olmayınca, Ceketinin üstüne benim ceketlerden birini giy!" dedi Hartvigsen. "Hem daha fiyakalı görürsün!" Sonradan öğrendim, oralarda âdetmiş, şıklaşmak isteyenler iki ceket birden giyerlermiş; hatta yaz sıcaklarında üst üste iki ceket giyenler bile varmış.

Hartvigsen gidince bir süre deniz kıyısında dolaştım, sonra yine eve döndüm, oturdum. Epey vakit geçti, biraz okudum, tüfeğimi gözden geçirdim; derken hiç beklemediğim bir anda Rosa kapıyı vurdu, içeri girdi.

Ben geleli uğradığı olmamıştı bu eve. Bu yüzden biraz şaşırmış, yerimden kalkıp onu karşıladım. Beni Sirilund'a götürmeye gelmişti, ona vermişlerdi bu görevi. Kılığımdan ötürü özür diledim, kendime biraz olsun çekidüzen vermek için hemen dışarı çıktım. İçeri girdiği andan başlayarak Rosa'nın dikkatle çevresine bakındığı, Hartvigsen'in evinin nasıl olduğunu, neleri olduğunu anlamak istediği gözümünden kaçmamıştı. Dışarıda işimi bitirip de odaya dönünce, onu sofraya takımları dolabında bir şeyler düzeltirken yakaladım.

1920 NOBEL EDEBİYAT ÖDÜLÜ

KNUT HAMSUN

ROSA

ROMAN

Knut Hamsun, benzersiz üslubuyla, yolu Norveç'in liman kentlerinden birine düşen gezgin öğrenci Parelus'un yanında kendi dünyasına götürüyor bizi. Güzel, çekingen tavırlı Rosa'ya gönülünü kaptıran Parelus'un izinde, henüz gelişmekte olan para ekonomisindeki dalgalanmaların, insanların sosyal, ekonomik, hatta duygusal yaşamlarında yarattığı sarsıntıları göz önüne seriyor Hamsun. İnsanın çevresini saran amansız boşluğu maddiyatla doldurmanın ancak görünüşte mümkün olduğu bu yeni dünyada, mutluluğun tanımının da değişen pek çok şeyden biri olduğunu bütün çıplaklığıyla yüzümüze haykıran *Rosa*, Nobel ödüllü büyük yazarın en önemli yapıtları arasındadır. Bu güzel kitabı Behçet Necatigil'in çevirisiyle yayımlıyoruz.

KAPAK RESMİ: ANNA ANCHER

ISBN 978-975-07-1091-9

9 789750 710919

<http://www.canyayinlari.com>